

Landskap: Småland Upptecknat av: Hilma Svensson
Härad: Konga Adress: Långasjömåla, Djuramåla.
Socken: Tingsås. Berättat av:
Uppteckningsår: 1932. Född år i

Uppteckningen rör	sid.
Tomte flyttade, när han fick ny tröja.	1.
Gåtor.	2-5.
Pojke lurade trollet.	6-7.
Ringlek.	8.
Rida Ranka.	9.
Någon som ville skrämma pojke med skelett.	10.
Prästpiga, som ej lät sig skrämmas.	10-11.
Bonde hånade tomte.	12.
Barnlekar.	13-14.
Ramsa.	14.
Om en dum gumma.	15-18.
Luffareoriginal.	19-20.
Kyrkogrimmen.	21.
Glosenö	21.
Knallhistoria.	22.
Vända synen på folk.	23-24.

60 sid.

4757

Mana upp Näcken.	25.
Läså fram rättor.	25.
Tomten flyttade med bonden.	26.
Drängen, som klände fast spöket i ett skruvstäd.	27-29.
<u>Visor:</u> Sjömansvisa.	30-32.
Den blinda sångerskan.	33-35.
Drabanten Gustav Örn.	36-39.
Kärleksvisa, - Anton o. Cecilia.	40-45.
Lars Peder.	46-48.
Pigan, som trampade på brödet.	51-57.
Kärleksvisa.	58-60.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4757

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Avskrift av brev.

Herr Lektor E. Elgqvist,
Växiö.

Här insänder jag några blanketter till folkminnesinsamlingen. Det är nog inte mycket av värde, som jag skrivit, men bara jag får så mycket i pris, att det täcker kostnaderna för postportot, är jag nöjd. Och får jag mer, så tackar jag särskilt för det. Det frågades efter gamla folkvisor, och jag har skrivit av några stycken. Men jag fruktar, att de inte är gamla nog, annars har jag visst bortåt ett fyrtiotal visor antecknade. Sagor kan jag också några, utom dem jag skrivit av, fast det är ju inget vidare med dem. Jag har förut vunnit ett litet pris på fornminnesinsamling, så det var det som eggade mej att skriva om igen, så får jag se hur det går denna gången.

Högaktningsfullt

Hilma Svensson, Långasjömåla, Djoramåla.

4757

Tomten flyttade
 Nytt skilma Verson när han flyttade
 Ringarjörns, Björnsnäs

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

1

Tomtesaga.

Lille tomtenisse bodde i lagårn. Vad gjorde han där? Jo, han fodrade fåren. Inte var det stora foder han orkade med, för han var så ynkligt liten och klen. Men han tog ett löv i sänder och bar till fåren och så höll han på dagen i ända. Fåren blevo feta och fina, ty, jämnar drar, säger ett gammalt ordspråk. Men moran på gården hade sett tomten ett par gånger och tyckte, att han hade så rysligt ful tröja. Ja, den var heller inte att skryta med, ty den var så trasig att den ena lappen hytte(?) och den andre slog till. Därför beslöt sig moran för att sy en splittert ny, fin tröja till honom. Det gjorde hon och hängde ut den på en pinne i lagårn. När tomten fick se den synade han den först riktigt hoga och tog därefter på sig den. Men när han väl fått den på sig, och märkte hur fin han var, så han till fåren: "Ja, nu ä ja' möcke' för fin te gå bland er. Adjö me' er små pätter." Därefter gick han och det enda minnet efter honom var hans gamla tröja, som han lämnat kvar i ladugården

4757

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

Gåtor.

Vilka är det, som ligger på knä och lugga varandra?

Svar: Kardorna.

Vilken är det, som har lika vassa tänder som ett lejon,
men dock ej kan bitas, men väl rivas?

Svar: Kammen.

Två syskon jag ser helt lika varann, de kunna se allt vad
som skådas kan, men kunna aldrig se varann.

Svar: Ögonen.

Vilken är det, som gapar över vattnet, men ej dricker?

Svar: Koskällan.

sen

Vilket har varit till världens skapelse, men ej är mer än
fjorton dar gammalt?

Svar: Ny och nedan.

Det stod en man invid vår vägg. Han hade horngap och läder-
skägg. Vad är det?

Svar: Tuppen.

Skriv endast på denna sida!

Gud ser det aldrig, konungen sällan. Bonden för varje dag.

Svar: Sin like.

Om en bonde skall ha 1,50 för ett tjog ägg och 2,50 för ett kg. smör. Vad bör han ha för ett lass hö?

Svar: Ett par hästar.

Vilket är sötare än sött?

Svar: Sönnen.

Tag täckelset av. Två fingrar begrav. Tag upp dem igen.

Jag tror, att det smakar bra, min vän. Vad är det?

Svar: När gubben snusar.

Vilken är det, som står på golvet och drar svansen upp i taket?

Svar: Spiseln.

Vilken är det, som står på spiseln och drar en lång svans efter sej?

Svar: Stekplåten.

4757

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Litet och lätt, prickigt och nått. Ett hål i den ena ändan.

Svar: Fingerborgen .

Tjugofyra gick genom ett led. Alla vände huvudet ned.

Svar:, När en häst gick genom ett led. Hästskosömmen voro de tjugofyra och alla de, vände ju huvudet ner.

Vad är de tolv apostlarna i himmelriket?

Svar: 1 dussin.

Vad är det till kyrkan?

Svar: en väng.

Vad är det första man gör sen man vaknat om morgnarna?

Svar: Tar till krafterna.

Vad är det första prästen gör när han kommit på predikstolen?

Svar: Stannar.

Vad gör alla människor på en gång?

Svar: Åldras.

4757

En blind såg en hare springa. En lam tog den och en naken
stoppade den i fickan. Vad är det?

Svar: En lögn.

Vilken är det som hugger och hugger, men aldrig hugger av
ett spåna?

Svar: Dörrklinkan.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

4757

*Trollet gjorde pojken fet
o. satte mjölk i - pojken drucko trollet*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

Saga.

Det var en gång ett troll som hade fått tag i en stackars pojkvask. Pojken var liten och klen och trollet beslöt sej därför för att feta på honom. Nötkärnor var en förträfflig föda för att göra honom fet, och detta skaffade trollet till honom i riklig mängd. Pojken satt i en liten bur med endast en springa i. Genom denna springa skulle pojken varje dag räcka ut ett finger, så att trollet skulle se hur mycket han gnorde på sig dagligen. Men pojken var knepig. Han hade fått tag i ett ben, och detta räckte han ut i stället för fingret. Trollet fortsatte att ge honom nötkärnor och pojken frossade värre, men fet blev han inte, tyckte naturligtvis trollet. Men det kunde ju ändå inte hålla på att ha pojken hur länge som helst, utan beslöt sig för att ta honom trots att han inte var fet. Det blir nog bäst att steka honom, tänkte trollet, ty pojkstek är väldigt gott. Han gick efter pojken, satte honom på greslan och skulle kasta in honom i ugnen. Men gluggen var liten och pojken kunde inte komma in. Och naturligtvis stretade han emot så mycket han kunde också. Men så skulle trollet visa

4757

honom, hur han skulle sätta sej. Det satte sej själv på gres-
lan, men då var pojken kvick i vändningarna, och kastade in
tolllet i ugnen. Sedan smällde han igen ugnsluckan och
sprang därifrån. Och där satt det stackars trollet i ugnen.
Och har det inte gått ut så sitter det där än idag.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

Småland
Konga
Tingsås
Uppd. 1932

4757

Uppd. av K. E. Svensson
Långaspråla
Djursmåla.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

Ringlek.

Jag gick mig ner till sjöastrand, till sjöastrand, till
sjöastrand,

där mötte mej en gammal man med stav i hand,
talte så:

Var är du kommen ifrån?

Jo, ja är kommen ifrån springareland, från springareland,
från springareland,

Och den som inte springa kan. Är ej från samma land.

(I stället för springareland kan man byta om och säga dan-
sare - springare - läsare - målare- murareland o.s.v.)

4757

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

Rida Ranka.

Hopp, hopp, Rida, rida ranka.

Hästen heter Blanka.

Vad skall vi rida. Till en liten

Till en liten piga.

Vad ska hon heta,

Anna-Margareta.

När vi kom dit, var där ingen hemma

Utan en liten, liten hynga, som satt på

som satt på sopedynga

Och gödde, vov, vov, vov.

Saga.

Det var en gång en pojke, som inte var alls rädd av sig. Så en gång var det en person, som skulle försöka skrämma honom. Han hade ett skelett stående i källaren hemma hos sig. Detta skelett skulle pojken varje kväll mata med gröt. Det gjorde han regelbundet och var inte alls rädd. Men en kväll ställde sig ägaren till skelettet bakom detta samma och just som pojken skulle hälla i det gröten, skrek han till: "Aj, aj, vad gröten är varm, den bränner mig i halsen." Men pojken lät inte skrämma sig, utan svarade lugnt. "Nåja, så blås på det då, ditt gamla skrälle!" Efter den dagen var det ingen, som försökte skrämma pojken mer.

Det var en gång en prästpiga, som inte var alls mörkrädd av sej. En mörk kväll skickade prästen henne med till kyrkan efter en bok, som han glömt kvar där, Men en person skulle försöka skrämma henne. Han ställde sej vid altaret i kyrkan och svepte ett vitt lakan om sej. När

Man försöker
skrämman pojken
gömma att han är
barnen, skrälet,
som han varje
kväll ska
mata.

Präst pigan,
som skickades
till kyrkan efter
boken, som
han hade glömt
där, så
ej skrämman

4757

pigan kom in sa' han "Jag är ängeln Gabriel, kyss mig på min hand" Men pigan svarade käckt: "Ja, jag är prästens piga Kajsa, . Kyss mej där ryggen tryter."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

Tomtesaga.

Det var en gång en bonde, som höll på att tröska på logen med sina drängar. Men hur de tröskade blev det inte mindre med nekar i ladan. Det tyckte de var märkvärdigt. Till sist beslöt de sig för att titta efter vad som kunde vara orsaken. Då blev de varse en hel rad med små tomtar, som kom och kånkade med några strå vardera på axeln. Men så var där en liten stackare, som inte hade orkat med mer än ett enda strå. "Å, du lille stackare, sa' bonden, "du kunde väl lika gärna legat hemma, när du inte orkade med mer än ett strå." "Du klagar", sa' tomten, "Jag tror inte du orkade med mera, du, när du inte var mer än nattagammal." Alltså hade tomten kommit till vara natten förut, och då var det ju inte tänkbart, att han skulle orka med mer än ett strå.

Bonden tänkte
tomte för att
han ej orkade
vara mer än
ett strå.

4757

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

Lsh.

Barnlekar.

Barnen ställa upp sej i en rad bakom varandra. Se'n skulle en av dem gå till den förste i raden och fråga, "får jag låna farmors grynåsåu(?) Då skulle den andra svara: "Ta' bak och ställ före." Den som då var sist i raden skulle springa och ställa sig först. Så fortsatte det igenom hela raden.

Käringen i putan.

Barnen sätta sej i en rad. En av dem skall föreställa morsgumman. Sen skall en annan gå och knacka på "mors" fötter. Då skall moran fråga: "Vem är det, som knackar på min silversko". Och den andra svarar: "Käringen i putan." "Vad vill hon?" "Tigga, tigga barnabarn i bygden." "Var har du gjort av den du fick." Då får klringen i putan hitta upp en orsak, varför hon blivit av med den andra ungen och försöka tigga sig till ännu en. Så fortsattes leken tills käringen i putan fått alla barnen.

Lsh.

4757

Leka kurragömma benämndes föfr i världen

"Räkna kribock."

Sista paret ut kallades "Tuta änkeleken".

Ramsa.

Ett, två, Gummi gå.

Tre fyra, trilla lyra,

Fem ses plocka gäss.

Sju åtta, plocka flåttar.

Nio, tio, slipa lie.

Elva tolv, slå näsan i golv.

Tretton, fjorton, loppa skjortan.

Femton, sexton, lära läxan,

sjuttan attan, kyssa kattan

nitton tjugo, plocka flugor.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

Helena Persson

Småland

Fingervädd socken

Appt. år 1932

4757

Saga.

Det var en gång en gumma, som var mycket dum. En gång skickade hennes gubbe in till stan för att sälja en tupp och en ko. Hon skulle ha' 50 kr. för kon och 50 öre för tuppen. Men gumman glömde sej och begärde 50 öre för kon och 50 kr. för tuppen. Kon fick hon ju sälja med detsamma för 50 öre men tuppen fick hon stå där med. Men till sist kom där en herre och bjöd henne 50 kr. för tuppen på det villkoret att hon skulle tjära sej och krypa igenom en fjäderbolster. Det gick gumman med på. Och som man kan förstå, så såg hon fin ut när hon genomgått proceduren. I den stilen återvände hon hem till gubben. Men när hon kom nära hemmet började hundarna skälla på henne och undrade vad det var för ett odjur, som kom. Då blev gumman rädd och klättrade upp i ett stort träd, som stod på gården. Gubben kom ut med bössan och skulle skjuta henne. Nej, skjut inte ropade käringen, det är ju jag. Och så talade hon om äventyret för gubben. Å, du dumma troll, sa' gubben, begrep du då inte själv, att du skulle ta' 50 öre för tuppen och 50 kr. för kon. Men hon urskuldade sig och bad så vackert att han skulle låta bli att skjuta henne. Ja, hon fick nåd, men på det villkoret att

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

*Om en dum
gumma,*

A. 1382

1383

1384

1650

1285

1245

1540

han kunde skaffa tre käringar, som voro lika dumma, som den omtalade. Han gav sej ut att söka, men under tiden han var borta bad han gumman att se till barnen och dörrarna. Gubben menade naturligtvis att hon skulle vakta, så inga tjuvar kom in, men gumman fattade det, att hon bara skulle se efter dörrarna så ingen tog dem. När hon varit hemma en stund blev det mörkt, och då blev gumman mörkrädd. Hon visste sej ingen levande råd, vart hon skulle ta' vägen, ty hemma vågade hon inte på villkor vara. Hon tog barnen och dörrarna med sig, och gick ut i skogen. Där klättrade hon upp i en stor gran och släpade barnen och dörrarna med sej. När de så suttit i granen en stund kom ett gäng knallar och slog sej ner under granen. De hade en bagge med sej, som de skulle steka till kvällsvard. Då blev gumman uppe i trädet räddare än hon varit förut och satt så tyst, att hon knappast vågade andas. Men dörrarna voro tunga, och gumman tröttnade snart på att sitta och hålla dem. Med ett väldigt brak trillade dörrarna nedför granen. Men då blev knallarna rädda och tog till fötter och sprang därifrån. Baggen fick bli kvar under granen. Då klättrade gumman ner och tog rätt på baggen och gick hem. När hon kom hem var gubben hennes kommen. Han hade verkligen lyckats hitta tre käringar lika dumma om inte dum-

ma) om inte lite dummare än hans gumma. Den första han träffade på hade sytt en skjorta åt sin man, men glömt att klippa hål till huvudet. Hon tog därför och krängde på gubben skjortan, men huvudet kom ju inte igenom. Hon gick efter klapprädet och började banka på skjortan med, så hon höll på att slå ihjäl gubben.

Den andra hade låtit bygga ett hus, men snickaren hade inte gjort några fönstergluggar, utan det var alldeles mörkt i stugan. Men så tog gumman en säck och skulle försöka samla upp solsken i den och sedan kvickt springa in i stugan och tömma säcken. På det sättet inbillade hon sej, att hon skulle få ljus, i stugan. När han kom till den tredje gumman började han att språka med henne och hon frågade var han var ifrån. Jag är från Raderike sa' gubben, ty platsen där han bodde hette så. Men gumman hörde fel och tyckte att han sa' himmelriket. Å, är herrn från himmelriket, sa hon. Då har väl han reda på hur min Per har det, för han dog för ett halvår se'n och kom till himlen. "Jo, sa' gubben, honom känner jag till mycket väl, han har det rätt så fattigt nu för tiden. Å, sa gumman, stackars Per, han kunde väl behöva lite mat och grejer. Kanske jag kan få skicka lite med er, eftersom ni ändå skall dit. Jo, det gick ju för se, och så fick gubben ett helt lass mat med sej hem. Och så

4757

fick hans dumma gumma leva och de fick spisa baggkött och a
alla sorters rätter gratis. Och nu förstod gubben att det
ändå fanns käringar, som voro lika dumma som hans.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18

Luffareoriginal.

För omkring en 40-50 år se'n gick en luffare omkring i norra Blekinge och södra Smålandstrakten, som i vardagslag benämndes Tigg-Massen. Han var särskilt kvick i munnen och kunde alltid svara för sej på ett lustigt sätt när någon försökte skämta med honom. En dag var han ute och gick när det var svårt snöväder. Då han gick förbi en gård såg han en tös, som skulle ut och besöka KLO. "Å, stackars Masse, är du ute och går i det här förskräckliga snövädret", ojade sej tösen, när hon fick syn på Masse. "Ja", svarade Masse, "den som är brödlös, och den som ska göra sina behov är tvungen att ge sej ut hur dant vädret är."

En gång visste han att det var storkalas på ett ställe i södra Småland. Men han visste inte vad han skulle göra sej ärende med, dit, ty han ville gärna vara med på kalaset. Men ett ärende måste han ju ha, och han begav sej dit och frågade om de visste om det var någon "trä" tvärsom till Kornalycke, och så var det - midsommardagen, då det inte en gång var nå'n smö. Jo, jag har hört flera stycken historier om Tigg-Masse, men jag anser dem inte vara värda

4757

att skriva ner, ty så'nt är val inte gammalt eller intressant
nog att komma med.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

4757

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21

Kyrkogrimmen var det djur som vaktade kyrkan julkvällen. Det liknade till utseendet ungefär en tupp, Den som kom för tidigt till julkvällen kunde riskera att råka ut för odjuret.

Gloson vistades lite här och var längs vägarna under julkvällen. Den liknade en stor suga, och hade ett guldstycke i munnen. När gloson fick syn på någon människa sprang hon fram och försökte ofta att springa mellan benen på densamma. Då gällde det att försöka att få tag i guldstycket.

Småland
Ronga
Tingsås
1932

4757

Yng. av Hilma Svensson

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

Knallhistoria.

Det var en gång två knallar, som höllo till vid en gård och stal rovor. Detta märkte ägaren till gården gång på gång. Han visste inte vad han skulle göra för att slippa odjuren i rovlandet. Men, alla knep gäller ju, som bekant och bonden fann på råd. Han hade en tjärtunna stående med en klick tjära i. Tjära brinner ju bra, och bonden tuttade eld på tunnan just som knallarna kommo. Vägen ner till rovstycket gick nedför en brant backe, och nedför den lät han tunnan rulla. Det såg ju hemskt ut, när det var eld i tunna. "Nej, se, sade den ena knallen, vilket vidunder där kommer. Låt oss sjunga en psalm. Vi sjunger: "Vår Gud är oss en väldig borg!. Ne, sa den andra knallen, han får va' så väldig han vill, så tar jag till fötter och skalar". Från den dagen höll sig allt knallarna borta från rovlandet.

Det frågas om man hört talas om dem, som kunde vända om synen på folk. En person som kunde ovanligt mycket i den vägen var en bonddräng från Tingsås socken.

Hans riktiga namn vet jag inte om, men folk kallade honom Orr-Johan. Han ägde förstås svartkonsbok. Hans mor kunde ju också trolla nästa hur mycket som helst. Och det var väl efter henne, som sonen läst det mesta av sin trollkonst. En gång då Orr-Johan var i tjänst några mil från hemmet tyckte hans mor att han kunde gärna komma hem och hälsa på henne ett tag för det var så länge se'n han var hemma. Men hur få honom att göra det. Jo, genom trolleri. Hon ordnade det så att Johan skulle gå i sömnen, tills han var ett litet stycke från hemmet och se'n ha honom att vakna. För hon tänkte, att han fick inte gå i sömnen ända hem, för då kunde han ju förstå att det var hon som ställt till det, och det fick han ju inte. Men så tänkte hon, att kommer han bara nära hemmet så tittar han nog hem ett tag. Det gick till en början som hon räknat ut. Orr-Johan gick i sömnen och vaknade en bit ifrån hemmet. Men misstankarna

mot modern vaknade. Det här spektaklet skall morsgunman inte ha nå'n nytta av, tänkte han. Han drog upp en stubbe ur marken och skickade i väg den mot moderns stuga. Då gumman vaknade om morgonen knackade det på dörren. Nu, tänkte hon, har jag väl lockat hem pojken ändå. Men då hon öppnade dörren var det stubben som stod där. Då tänkte hon: Jaså Johan är lika god som jag nu. Och det visade sig att han också var. En gång var han på en gård med om att fälla ett stort träd. När så trädets kullfällt vände Johan om syn på de andra karlarna och så började han att krypa på stocken. De andra tyckte nu att han kröp rakt igenom stocken. I detsamma kom pigan på gården gående. Hon såg ju att Johan kröp på stocken och undrade varför karlarna stodo och stirrade på honom så där. Ser du inte? sade en av karlarna, han kryper ju igenom stocken och ändå är den inte ihålig. Vad ni är dumma, sa pigan. Det måtte jag väl se, att han kryper på stocken och inte igenom. Jaså, tänkte Orr-Johan, gör du narr av mig också. Han gjorde så att pigan tyckte, att hon stod i ett kärr med mycket vatten. Hon började genast att dra upp kjolarna för att de inte skulle bli våta, och hade nu Johan ställt synen riktigt på karlarna så var det deras tur att ha roligt åt pigan.

*Första
sympomen på
folke*

4757

Vid ett annat tillfälle hade Orr-Johan manat upp näcken på en bro ett stycke från Tingsås kyrka. När så kyrk-folket skulle gå hem, fick de ju se, vad han ställt till, och efter många böner fingo de honom att mana ner odjuret i bäc-ken igen.

Hans bror Orra-Kalle berättade, att han en gång då inte Johan var hemma lyckats få tag i hans svartkonstbok och började läsa i densamma. Men han hade inte läst länge förrän hela rummet blev fullt av råttor. I detsamma kom Orra-Johan hem. Han gav Kalle en örfil på ena örat så blodet kom ut genom det andra. Därefter tog han från honom boken och läste så att råttorna försvann igen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
-ARKIV

—25

*Han var
närvarande*

*Läst från
rättor och
svartkonst*

4757

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

26

Saga.

*Tomten flyttade med
bonden*

Det var en gång en bonde som i ladugården hade en mycket bra hjälpreda, tomten. Han fodrade kreaturen, höll rent i ladugården och försökte på alla sätt vara bonden till nytta och gagn. En annan bonde visste om hur duktig tomten var och tyckte, att en sådan kunde han behöva. Men hur få tag i honom. Till sist räknade han ut ett fint knep. Han skulle byta gårdar med den bonden, som hade tomten och det fick han ju också, fast han fick ju ge en hel del i byte, mycket mera än gården var värd, men han tänkte att när han bara hade tomten, som samlade till gården så skulle han snart bli förmögen herre på täppan. Alltnog, köpet var avgjort och flyttnings⁹dagen kom. Men när sista lasset kördes och de båda bönderna möttes på vägen vem stack då upp huvudet ur en gammal mjölkbytta ur lasset, om inte tomten. Och med ett försmädligt grin sa' han: "I da' flytta vi." Men den stackars bonden han blev flat, ty han hade trott att han skulle åura tomten, men i stället var det han själv som blev lurad.

*Drängen, som
vågade sitta i
kyrkummet o.
s. bländade fast
spöket i ett
övernattande*

Saga.

Det var en gång en dräng, som hade fått ett par nya träskor i julklapp av husbondefolket. Med dessa skulle han gå till kyrkan julottan. Men han gav sig inte ro att vänta så länge, utan gav sig i väg på julaftonen, sent på kvällen förstas. Han klampade in i kyrkan, med sina stora träskor på fötterna, där gick han fram och tillbaka. Bäst det var kom prästen, som hade ett ärende att uträtta i kyrkan på kvällen. Denne undrade om inte drängen var mörkrädd eftersom han tordes gå så där alldeles ensam och luffa i kyrkan. "Nej, jag är inte alls mörkrädd," sa drängen. "Det var bra," sade prästen, "då kanske du vill följa med mig hem till prästgården och vara i ett visst rum där det spökar i natt". Det rummet är allas fasa, och ingen har hittills vågat vara där ensam en natt." Nåja det går väl för sig, tyckte drängen och följde med prästen hem. Han blev visad till det mystiska spökrummet, och där lovade han att sitta

ensam hela natten. Men för att inte tiden skulle bli så dryg, skaffade prästen en tupp, som han skulle plocka, medan han satt där. Drängen hade inte, suttit där lång stund, förrän spöket kom in i rummet. Men drängen lät inte skrämman sig i första taget. "Var är du för en", undrade drängen?" "Ja var är du för en annars", undrade trollet", som vågar tilltala mig på det sättet." Så gick trollet fram till drängen och började att hjälpa honom att plocka på tuppen. Men drängen knuffade undan det så fort. Men spöket var envist och ville absolut hjälpa till att plocka. Men till slut blev drängen arg, fick fatt i spöket och klämde fast det i ett skruvstäd som stod på ett bord. Där satt det stackars spöket och jämrade sig och kunde inte komma loss. Det tiggde och bad drängen att få komma loss. Till sist lovade drängen, att ^{att} skulle få sin frihet, men på det villkoret, att det skulle för alltid lämna prästgården och flytta in i skogen och bo i det fulaste hie, som fanns. Där skulle drängen visa ut en plats åt spöket och utom det området, skulle inte spöket få gå. Det lovade spöket, glad åt att vara slippa från skruvstället. Alltså flyttade spöket ut i skogen, till ett inte allt för fint ställe, som drängen såg ut åt det. När prästen fick veta om nyheten blev han förstas mycket glad åt att ha sluppit spöket i kammaren. I gengäld lovade han

drängen, att han skulle få halva gården, samt att hans enda, vackra dotter skulle bli drängens hustru. Då blev drängen förstas glad och skulle genast ut och se om ägorna. Men han hade inte tankarna riktigt klara, utan bäst han gick där var han bums inne på spökets ägor. Jag har glömt att tala om, att alla, som kom in på spökets ägor, hade detsamma rätt att ta och behålla för alltid. Och det blev drängens lott. Men först bad han att få titta hem ett tag och ta' adjö av alla de kära, och särskilt av fästmon. Det fick han efter många böner. Han gick direkt till prästdottern och frågade henne, om hon ville hjälpa honom med en sak, ty annars var det väl inte så säkert, att han fick behålla livet. Ja, hon lovade att göra vad som stod i hennes makt, för att rädda honom. Då tog drängen henne på axlarna och bar henne ut i skogen till spöket. Men när spöket fick se honom undrade det vad i all världen det var som drängen bar på. Å, sa drängen, det är bara skruvstället, ty skall jag vara tvungen, att bo hos dej, så måste jag naturligtvis ha det med mej. Nej, för Guds skull, ropade spöket. Kom inte med skruvstället, utan gå då hellre hem så jag slipper dej. Du får gärna bli fri, bara jag blir kvitt det där otäcka skruvstället. Och så gick drängen hem, gifte sej med prästdottern och fick det bra, Se'n har inte jag varit med längre.

4757

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

30

Sjömansvisa.

Och Georg sjöman tar ömt i famnen,
sin lilla vän och styr ut ur hamnen.
Han sad' till henne. Härnäst vi råks.
Skall jag med dig uti kyrkan gå.

De seglat länge på skepp Cecilia,
ett stansigt fartyg i tross och taljor.
En dag när vågen gick över däck.
Itu sprang seglen och skutan läck.

Den åttonde på novemberdagen.
Gick vinden över båd land och vatten.
Vi seglat länge, fram och tillbaka.
Vi kämpat uti fem och fyrtio dar.

När stormen ryter och sjön går värre.
Och hungersnöden stiger upp som herre.
Vi hade vatten men inte bröd.
Vi arma sjömän såg vår sista nöd.

4757

Det drages lott och det kastas tärning.
Och lotten föll uppå Georg sjöman
Då blev han ledsen och brast i gråt.
Skall jag så ensam från världen gå.

Georg sjöman sin kniv upptager.
Han tänker mörda, men sig bedrager.
Kaptenen då ett steg tillbaka tar.
Och sin revolver han ur fickan drar.

Kaptenen riktar och skottet smäller,
och Georg sjöman till däckat faller.
Han dukar under och blir ett lik.
De andra rasade i full panik.

De andra

Av hunger flämtande de honom skära.
Och sedan ner i kajutan bära.
Där lagas måltid, man glömde snart.
Att köttet var utav en kamrat.

Det andra saltades ner till spisning.
Men deras räddning nu nära syntes.
Där syns en seglare, långt borta än.
Som emot olycksplatsen styrde hän.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

31

4757

De blevo bärgade, men ej ur minnet.
Skall det gräsliga gå ur sinnet.
De ville alla ha en stilla rast.
Men uti Newyork där blev dom fast.

Men uti Sverge, där bor en flicka.
Som jämt och ständigt på havet blickar.
Hon vill' stått brud här den arma mö.
Hon lidit mycket, men måste dö.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

32

Den blinda sångerskan.

En riddare red genom grönskande lund.
För att höra på fåglarnas sång.
Då såg han en flicka, som satt där och sjöng.
Och han hörde en harpa som klang.

Han steg av sin fåle. Och sköta han går.
För att hälsa den sköna "Guds frid".
Hon hälsar tillbaka och säger så här.
"Var så god och på tuvan sitt ner."

Han satte sig neder på tuvan så grön.
Och han bad henne sjunga en sång.
"Du är ung, du är fager och älsklig och kär.
Du skall bliva min maka en gång."

Då tar hon sin harpa ur lunden så sval.
Och hon sjunger om sorger och frid.
Och om människors falskhet och strid.

4757

Hon rodnande döljer en kind, som blir varm.
Och ur ögat frambryster en tår.
"Jag är fattig, föraktad och arm.
Och övergiven i världen jag står.

Jag får vandra omkring med min harpa i hand.
Goda människor få lindra min nöd.
Ja, så får jag gå ifrån land och till land.
För att söka min hjälp och mitt bröd."

O, bryt mej en ros ifrån marken den välj.
Får jag se, om du älska mig vill.
Är den vit, är den oskulden själv.
Och jag ser om du hörer mig till.

Hon böjde sig neder en ros hon bröt av.
Men hon såg ej att rosen var röd.
O. min vänaste flicka, min kärlek du har.
Jag vill dig älska i liv och i död.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

34

4757

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

35

Då brast hon i tårar: "förlåt mig ", hon bad.

"Jag är blind, jag har mistat min syn.

Och jag kan icke skilja på natt eller dag.

Jag kan inte se solen i skyn."

"Är du blind, är du lam skall du dock bli min brud.

Jag är rik, jag har gods, jag har guld.

Så vill jag dig smycka i gyllene skrud.

Och du skall bliva min maka så huld."

De falla på knä i den mossiga mull.

För att tacka Gud Fader så huld.

Sen följdes de lyckliga åt till hans hem.

Där hon smyckas att bliva hans brud.

4757

ej Drabanten Gustav Örn.

Kung Carls bedrifter flögo.
Kring hela världens ring.
Förkunnande så många.
Och underbara ting.
Hans namn i stolthet nämndes.
I hydda och palats
Hans bild i varje boning
På väggen hade plats.

En dag när konung Ludvig
Vid bordet satt och åt.
Omgivet av sitt hovfolk.
Med all dess prakt och ståt.
Han yttrade, han skulle
bra gärna vilja se
Hur svenska kungens gossar
Ser ut och sig bete.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

36

Då reste vår minister
Sig upp från bordets rund
Och sade: "Eder önskan
Kan ske i denna stund.
Ty en äg hans drabanter
Han kom med bud i går.
Hos vakten utanföre
Vid slottets port han står."

Låt honom genast komma
I salen till oss in!"
Utropte konung Ludvig
Helt glad uti sitt sinn.
Och fröknar och prinsessor
En rad så lång och skön
De sågo på ministern
Och höjde samma bön.

Snart hördes vapenskrammel
Och tunga steg i dörr'n
Och nu i salen träder
drabanten Gustav Örn.
Han gjorde krigarställning

4757

Så fönstren skallrade.

Där stod han hög och ståtlig.

Liksom ett gammalt träd.

Han kan ej vara farlig

Att fäkta lite med.

Så tänkte en fäktmästare

som på ett lindrigt sätt.

Att Karolinen räckte

En liten fin florett.

Men denna stod orörlig

och icke vapen tog

Varför fäktmästaren honom

För näsan helt enkelt slog.

Då brunno gossens ögon

Ett steg framåt han tog.

Och fransmannen för örat

med flata handen slog.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

38

4757

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

39

Så att han damp i väggen
och dog i samma stund.
De sköna föllo neder
i vankmakt en och var.
Och själva kungen darrade
för en så bister karl.

Men vår minister skyndade
att föra honom ut
från det bestörta hovet
Och därmed var det slut.
Det säges att det syntes
ett hål i väggen där
Som fransmannen har stupat.
Och det tydas kan så här:

Till minne av en örfil
Utav en karolin.
Som inte ville fäkta.
Men slåss som själva hin.

4757

Kärleksvisa.

"Anton och Cecilia."

Bland bergen uti Vestmanland.
Där bor en flicka så skön.
Och hennes like fanns ej
bland detta täcka kön.
Hon älskades av alla.
Men först vi nämna den,
som ömt har henne älskat
allt ifrån barndomen.

De båda unga namnen,
som ni nog känna till
Och som för allmänheten
jag här uppräknat vill.
Den sköna Cecilia
Och Anton var hans namn.
De fostrades tillsammans
på södra Nilens strand.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

40

4757

Så skön som solen skiner
på himmelen den blå
Så oskuldsfull som svanen
på böljorna de blå.
Så ren var hennes kärlek
som hon till Anton bar.
Fast många tapper krigare
Cecilia tillbad.

När veckan den var ändad
hon så till lunden far.
Att där sin Anton möta
Som alltid trogen var.
Förnyade sitt löfte
Och sen hon vände om
Att räkna alla dagar
Tills nästa lördag kom.

När nitton ljuva somrar
sig lagt i tidens hav
Och åter skön Cecilia
till lunden sig begav.
Hon såg sin far på stranden

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

41

med längtande begär

4757

Att få med sväret hämnas
på den hon har så kär.

Förgrimad han nu träder
uti sin dotters spår.
Och snart hans mörka ögon
Den unge Anton når.
Som nu förnöjd sig kastar
intill sin hjärtans kär
Som ungdom brukar göra
När den förälskad är.

Till sist sin älskarinna
Han till sitt hjärta slöt.
Och många avskedskyssar
Av hennes hjärta njöt.
Jag vill nu om dig drömma
Till dess vi ses igen.
Dröj icke allt för länge
min oförglömda vän.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

42

4757

Men bakom branta klippor
sig falska räven gömt.
Och bakom dess ruiner
han all sin heder glömt.
Med en pistol i handen
han Anton kulan gav
Och honom underlade
en allt för tidig grav.

Den sorg, som flickan kände
Jag ej kan nämna här.
Det måtte alla veta,
som en gång varit kär.
Hon sakta viskar, "Anton".
När döden nalkar sig.
"Cecilia, Cecilia, nu
skiljs jag ifrån dig."

Och vid hans trogna sida
En sömn han njöt så söt.
Hon finner ro och vila
på mossan grön och blöt.
Till dess den grymme mördaren
ur skogen träder fram.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

43

4757

Och hastigt han upprepar
i vrede hennes namn.

Och i sin faders armar
Hon genast kastar sig
"O, fader, hulde fader,
Skänk någon tröst åt mig.
Var skall jag vägen finna
Var skall jag finna ro,
Jo vid min Antons sida
i gravens tysta bo.

För mig har glädjens dagar
så hastigt flytt, sin kos.
Snart skall ni mig få skåda,
lik en förvisssnad ros.
Ty sorgens tunga börda
har undertryckt min själ.
Gud nåde denna mänska
som så förstört mitt väl.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

44

4757

Hon suckar och hon klagar,
hon tåras, och hon ber.
Med sina våta ögon
Hon ner till lunden ser.
Hon sakta viskar "Anton" .
Men intet svar hon får.
Ty Anton är långt borta,
han höra ej förmår.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

45

4757

Visa:

Lars Peder.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

46

På grevens gods Lars Peder I trasor syntes gå
De greveliga svinen Han vaktade uppå
Av vem Lars Peder föddes och var och när och allt.
Han själv det inte visste Blott att han frös och svalt.

Och allt vad smutsigt hette Man honom göra lat
Och slottets herrar, drängar Han tjänade som slav.
I stället fick han ligga när kölden small i knut.
Då hästar hade täcken Men han ej minsta klut.

Den enda som åt honom en blick av ömhet gav,
var grevens enda dotter ett barn så himmelskt rart.
De kosteliga rätter åt henne bjöds var dag.
Hon räckte åt Lars Peder, som var så blek och svag.

Då börjar gossen gräta Och såg så hjärtans gott
Uppå den lilla flickan Och rodnar därvid smått.
En dag, en dag kanhända att jag kan ge igen
Så har en röst mig viskat, En röst från himmelen.

4757

Det var den första gången jag Herrans nattvard fått.
Jag drömde då så mycket om er, jag drömde då så lyckligt,
som aldrig kan slå in.
Jag drömde, o, förlåt mig, Jag drömde du var min.

Farväl för denna gången, ni ser mig icke mer.
Giv mig den lilla blomman, som ni i handen bär!
Och flickan räckte blomman. Med handen fin och späd.
"Får jag den handen kyssa". "Ja, gärna munnen med."

"Ja, Herre Gud i himlen vissta har jag drömt det så ,
Mån även och det andra i sin fullbordan gå."
Han kysste flickan sedan. Och som en pil flög bort.
På greveliga godset. Han syntes icke mer.

Men åtta år därefter kom där en vagn, så grann
Till slottets marmortrappa ur vagnen steg en man.
Han syntes hög och kraftfull, med adla drag
Då godset under klubban just skulle gå i dag.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

47

4757

Han såg en skynt i fönstret av en förgräten mö.
Då bredde sig en rodnad uppå hans kind så röd.
Han träder in i slaen, autkioen börjar gå.
"Jag bjuder dubbla summan, Här har ni pengar, slå."

Så går han in i salen till greven, fattar mod.
Och snart i denna salen ett ståtligt bröllop stod.
Så vigdes de tillsammans, de barndomsvänner två.
Man kan i sanning säga, att Gud har ställt det så.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

48

Skördeflickans romans.

49

Hon växte vid torpet vid susande skog.
Vad liljorna drömde, det visste hon nog.
Hon visste vad fågeln i lundarna kvad.
Och jämt var hon sorgfri och glad.

Och åren de gingo, en fästman hon fick.
Han lyste så stolt i sitt krigiska skick.
Hon dröjde ej länge, Hon dröjde ej alls.
Att leende famna hans hals.

De skulle ha gift sig men freden tog slut.
Mot kejsarn av Ryssland drog konungen ut.
Med Gustav den tredje drog gossen åstad.
Då var han så sorgfri och glad.

En dag då på åkern hon skylarna band.
Då kom där ett bud ifrån främmande land.
Bäst visan om Fingal bland tärnorna ljöd.
Så sads det att gossen var död.

Hon stod där så röd bland de vajande ax.
"Hur dog han? " Hon frågade darrande strax.
Han värjde sig manligt i kulornas bad.
Då blev hon så sorgfri och glad.

Och sedan bland skylar på grönskande äng.
"I systrar, hon sade, min brudliga säng.
Hur skönt är att vila med rågen i frid.
I skördarnas gyllene tid."

Hon lade sig sedan och somnade gott.
Till bädden hon bars in i stugan så brått.
Hon log in i döden. Man viskade rörd.
Att aldrig sågs vackrare skörd.

Och tärnorna sjöngo på grönskande grav.
O, slumra, vi höllo så hjärtligt dig av.
Du band på din kärve,, din visa du kvad.
Och jämt var du sorgfri och glad.

4757

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Pigan, som trampade på brödet.

51

Med sorgsen ton jag sjunga vill,
om ett förfärligt under.
Den, som det hör märk noga till,
och minns det alla stunder.
I Sinei by, vid Pönne strand.
I Pommaren det tyska land,
skall saken vara händer.

En fattig bonde bodde där,
och barn han hade många.
De gjorde honom stort besvär.
Om bröd han nödgas gånga.
Men äldsta dottern av sin far,
samt mor o. syskon avsked tar,
och ger sig ut att tjäna.

Densamma kände icke sig,
då hon sig själv fick råda.
Men rusar oförsiktig i kropps och själavåda.
Ty all sin lön hon kunde få,
Till ståt och prakt det skulle gå,
och till högfärdig levnad.

Husbonden sade, piga kär,
Låt sådant högmod falla.
Betänk, av vad slags folk du är!
Vad kan man dig väl kalla?
Blir något över av din lön,
så giv din far, det är min bön.
Han tigger ju sin föda.

Hon svarte jag är ung och skön,
mig granna kläder felar.
Vad vill förslå min lilla lön,
om jag med far skall dela.
Som andra skall jag klädder gå.
Ej någon tar jag något frå.
Man själv ju det förtjänar.

En tid därefter hände sig,
att gamla fadern dödde.
Och modern, som sig ömkelig på käpp o krycka stödde.
Bad dottern, som var tämligt rik,
till graven hjälpa faderns lik.
Som sig barnslig dygd befaller.

Hon hade då på fjorton år,
sig mycket gott förvärvat,
Om hon med högmodssynden svår.
Guds gåvor ej fördärvat.
Hon sade: Det går mig ej ann.
Begraven hur i vill och kan.
Men jag mitt mynt ej skingrar.

Jag bör på nästa marknadsdag mig nya kläder köpa.
Vad gagnar det mig då,
att jag med lön därtill bör löpa.
Hur jag går klädder var man ser.
Stor sak vad grav man gubben ger.
Ej någon därom sköter.

Då hennes fru, mera hårdhet såg,
Hon då tänkte barmhärtighet uti, i sin håg.
Hon mat o pengar skänkte.
Varav den arma kvinnan då.
Begravning mände genast gå,
sin make att begrava.

Till fadder pigan bjuden blev,
och därför väl sig prydde.
Gav Gud och dygden skiljebrev.
Och högmod som där byggde.
Dess fru gav henne tvenne bröd.
Att ge sin mor, som led stor nöd.
Och sådan hjälp behövde .

När hon ett stycke hade gått.
Och harmnsen bröden burit.
Sin frus barmhärtighet försmått.
På modern häftigt svurit.
Kom hon där vägen oren var.
Märk noga, vad för medel då hon tar,
att röda skorna spara.

4757

Där fanns ej sten där fanns ej spång.
Varpå hon kunde kliva
och vägen runt var allt för lång.
Då lägger hon de bröden så,
att hon på dem kan torrskodd gå,
men hämnden genast stäckte.

Hennes fötter genast fastnar
när hon på bröden träder.
På benen hon förgäves drar.
Hon bannar, svär och hädar.
Ty som en stor och jordfast sten,
örörliga är hennes ben,
i marken ha de fäste.

När hon sig således straffad ser.
Begyinner hon att gråta.
Av jord och himmel hjälp hon ber,
Med bleka kinder våta.
Allt folk till kyrkan skulle gå,
när sällsam syn de skåda få,
och för varann förkunnar.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

55

4757

Vid slutad gudstjänst folket går,
att detta under skåda.

Man ser vad synderskan hon gråter
och kan sig inte råda.

Om hjälp hon tigger varje man.

De bjuda till, men ingenkan.

dess fot från marken röra.

De fromme rådde henne till,

att allvar bättring göra,

Bekänna synden, ty då vill

Gud arma syndare höra.

Hon ropte då: Jag arma barn

har själv mig snärjt i syndens garn.

Förtjänsten nu mig lönar.

Guds ord jag aldrig älskat har.

Vad prästen sagt föraktat.

Bedrövat både mor och far.

Världslusten eftertraktat.

Guds gåvors missbruk var min lust.

Nu mättas jag av kval och pust.

Och detta allt med rätta.

I människor, som här mig ser.

Låt detta eder lära.

Att man må Gudi dyrka.

Föräldrar skall man ära.

Fly högmod, som är rot till allt,
som göres mot vad Gud befallt.

Bliv av min ofärd visa.

Knappt kunde hon sitt sista ord,
med bruten röst framföra,
förrän den eljest fasta jord.
Begynte sig att röra.

Hon knäppte sina händer hop,
och sjönk så neder i en grop.
Som henne strax betäckte.

O, människor betänken er.
Högfärden låten vara.
Och girigheten , som man ser,
är och en farlig snara.
Låt pigans ofärd varna er.
För lögn och stolthet, men och mer,
till dygd och ära.

4757

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

58

Kärleksvisa.

Där växte en yngling i ära och dygd.
Han var på sitt sjuttonde år.
Han tog sig en mö, liksom var och en gör
i den blomstrande kärlekens vår.

Och de svuro en ed, och en duva flög ned.
Denna duva ett löfte skall bli
Och jag svär dig en ed, utav hjärta och tro,
att jag aldrig otrogen skall bli.

Innan året förgått, har man redan förstått,
att en annan tillgivit sin tro.
Han blev svar i sitt sinn
Onda tankar kom in och han ville förkorta sitt liv..

Men en rikare friare en hälsning hon fick med den andre
hon tager farväl
Hon glömde sitt löfte sin trohet sin ed. Hon glömde
sin käre Barnér.

4757

Då gångar han sig till det brusande hav.
Och där han nedlade vandringens stav.
Så hoppar han ner och till botten han far.
Och så fann denna yngling sin grav.

Flickan hon började betänka sig
om huru saken den hade gått till.
Så tog hon ur vaggan sin älskade son
och ville gå dit vännen hade gått.

Så gångar hon sig till det brusande hav.
Så var tiden för henne förbi.
Så hoppar hon ner till sin käre Barner.
Och sonen på armen hon höll.

Man söker dem genast men finner dem ej
Förgäves man söker, men var.
Men så flöt det på vattnet tvenne guldfiskar upp.
De ville visa var brudparet låg.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
59

4757

Men tänk vilken märkvärdig syn.
Den ene fisken bar utav gulduret hjul
Den andre en röd medaljong.

Man söker dem genast, och finner dem strax,
som vänner de voro ändå.
Sin arm har hon lindat om älskarens hals.
Och sonen på armen hon höll.

O, flickor, som börjen sin kärlek en gång,
Var en trogna från början till slut.
Och så tänk eder vilken förskräckelig sorg.
Att förkorta sin älskades liv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

60